

Persoonallisuus

- **Persoonallisuus:** Jokaiselle ominainen, kohtalaisen pysyvä, tapa tuntea, toimia ja käyttäytyä
- **Temperamentti:** Synnynnäinen ja yksilöllinen toimintatyyli ja reagoititapa (goodness of fit)
- Persoonallisuuden suhteen useat eri tutkijat ovat muodostaneet erilaisen persoonallisyysnäkökuvan
- Freud ja **psykoanalyysi** jakaa ihmisielen toiminnan kolmeen tasoon: tietoiseen, esitietoiseen ja tiedostamattomaan
- Psykoseksuaalisen kehityksen teoria osa Freudin käsitystä persoonallisuuden kehityksestä
- Freudin ajatusten pohjalta jatkojalostettiin ajatuksia kohti **psykodynaamista** suuntaa --> Korostuu varhaisen vuorovaikutuksen merkitys sekä tietoisien ja tiedostamattoman mielen toiminta

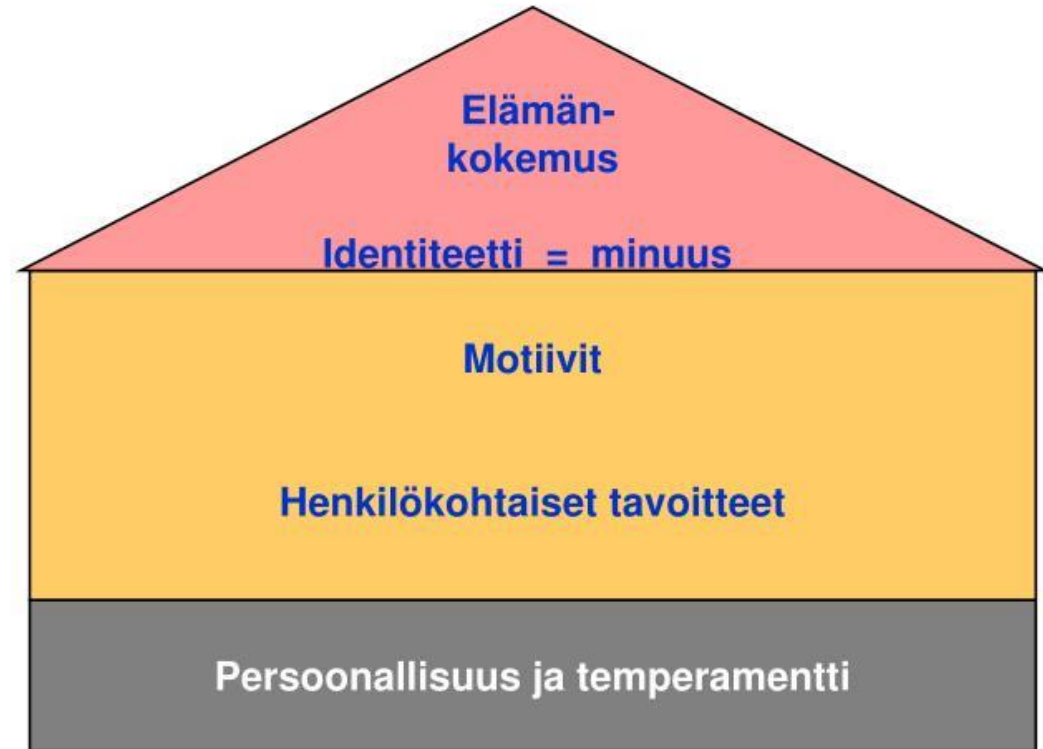

- **Behaviorismissa** korostuu ulkoinen käyttäytyminen ja sen muokkaaminen --> Usein perustajaksi nimetty John B. Watson näki syntyneen lapsen "tyhjänä tauluna"
- **Sosiaalikognitiivinen persoonallisuusteoria** painottaa sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta saatavia kokemuksia sekä kognitiivista tiedonkäsittelyä
- Pystyvyysuskonus/minäpystyvyys on itseen ja suoriutumiseen liittyvä uskonus --> vaikuttaa niin tapaan toimia, ajatella ja tuntea, kuin myös tavoitteisiin ja toiveisiin
- **Humanistinen psykologia** korostaa omia kokemuksia, vapaata tahtoa ja luovuutta (reaaliminä, ihanneminä)

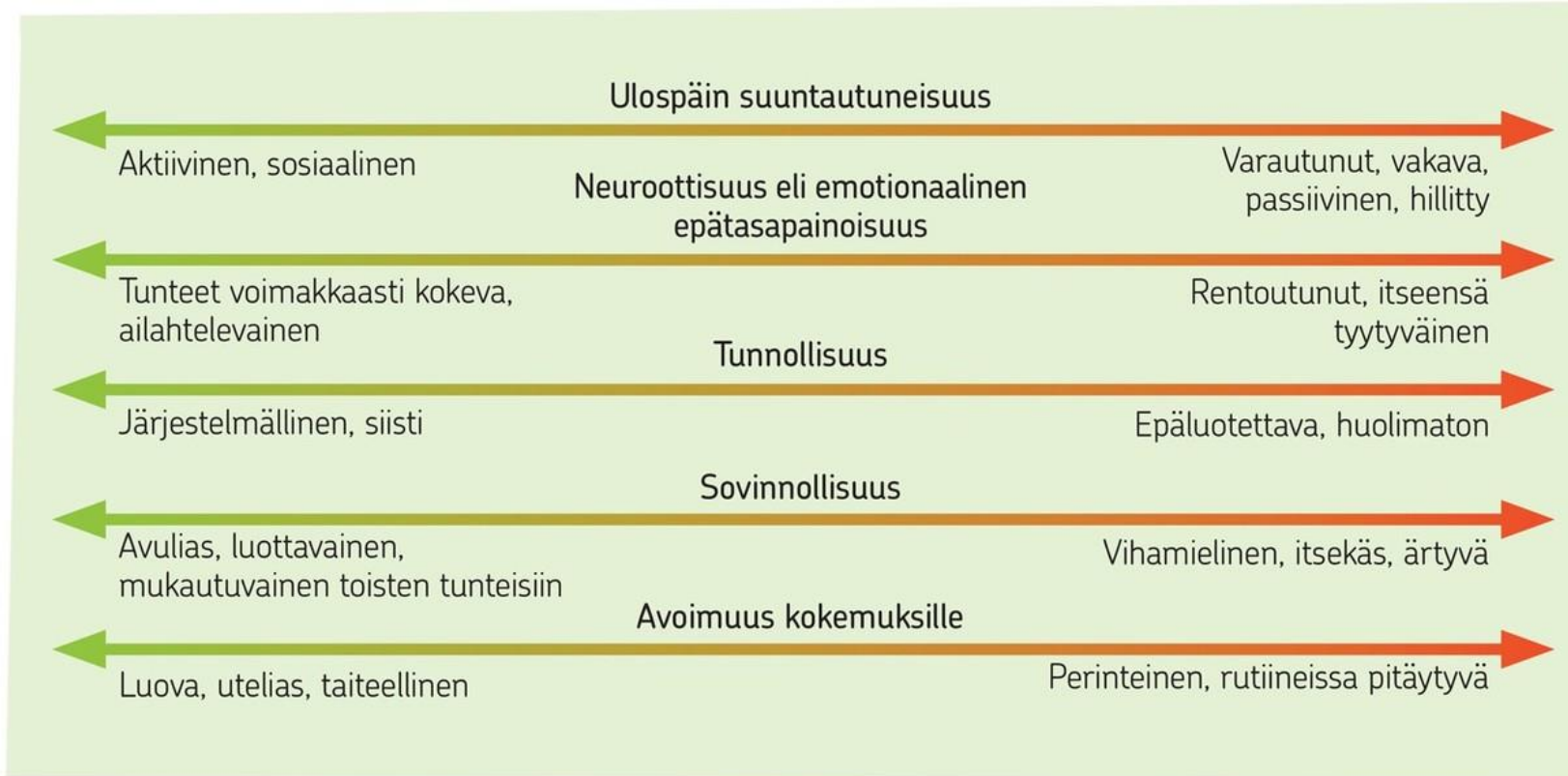
McAdamsin persoonallisuusteoria

- Taipumukselliset piirteet = suhteellisen pysyviä ominaisuuksia, kuten temperamentti ja persoonallisuuden piirteet --> **Persoonallisuuden perusta**
- Tyypilliset sopeutumistavat = aikaan, paikkaan ja rooleihin sidoksissa olevia sopeutumistapoja
- Tarinamuotoinen identiteetti = itsestään ja elämästään yksilän tuottama ja sisäistämä jatkuvasti kehittyvä tarina

"Persoonallisuuden talo", Mc Adams

Big five -teorian piirteet ovat jatkumoit

Reward Input

Reward System

Punishment Input

Punishment System

Decision Mechanism

Behavioral Activation/Approach

Behavioral Inhibition/Avoidance

- BAS = Lähestymis-
käyttäytymisjärjestelmä
 - Mielihyvän haku sosiaalisista tilanteista, dopamiini
- BIS = Välttämis-
käyttäytymisjärjestelmä
 - Yhteys ahdistavien tunteiden ja stressin kokemiseen

Sopeutuminen

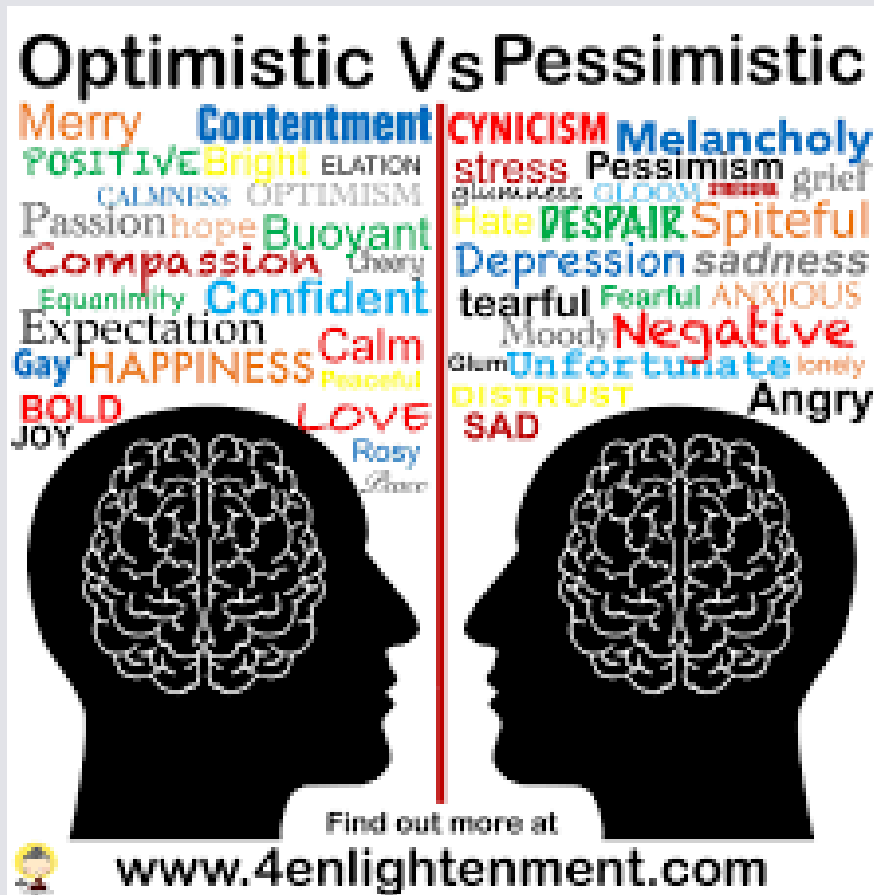

TOIMINTA- JA TULKINTATAVAT

- Usein automatisoituneita, melko pysyviä tapoja
- Muokkautuvat kokemusten ja saadun palautteen myötä
- Tulkinta omasta toiminnasta vaikuttaa toimintaan jatkossakin

ATTRIBUUTIOT ELI SYYSELITYKSET

- Sisäinen attribuutio (kyvyt, motivaatio, tunnetila)
- Ulkoinen attribuutio (tilanne, sattuma, muut ihmiset)
- Attribuutio tyyli vaikuttaa minäkuvaan ja käsitykseen itsestä
- Illusorisen hohteen optimisi ja defensiivinen pessimisi --
> hyvin menestyvillä oppilailla
- Opittu avuttomuus ja itseä vahingoittava toimintatapa -
-> heikommin menestyvillä oppilailla

MERKITYSKESKEISET SELVIITYMISKEINOT

- = Stressin käsittelytapa, jonka avulla pyritään tulkitsemaan tilanne oman elämän kannalta merkityksellisesti
- Etujen ja myönteisten asioiden löytäminen
- Prioriteettien uudelleenjärjestely

KOHERENSSI

- = Elämän hallinnan tunne
1. Elämäntapahtumat osana isompaa kokonaisuutta
 2. Kokemus siitä, että pystyy itse tai muiden avustuksella vaikuttamaan asioihin
 3. Taipumus tulkita vaikeatkin tapahtumat myönteisen kautta

ARVOT JA MORAALI

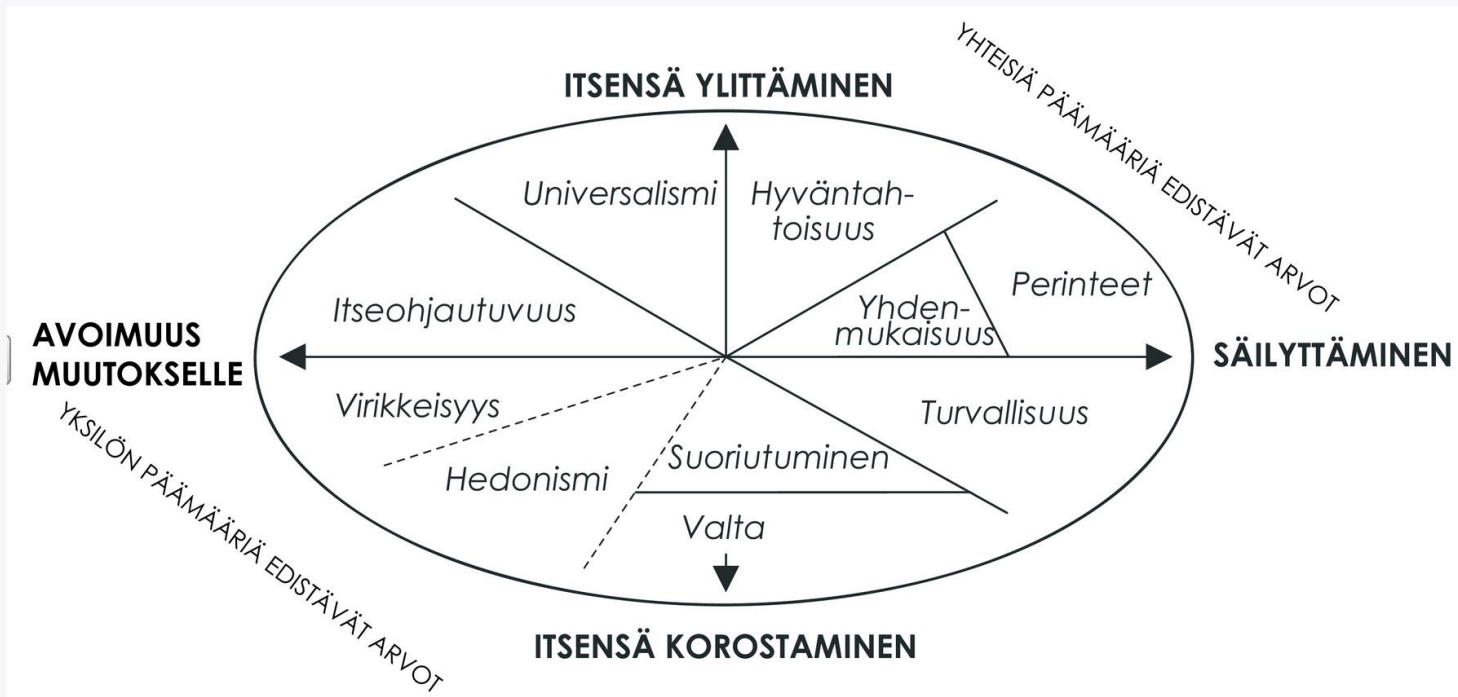
Arvo = Valintojen taustalla oleva tekijä

- Ohjaavat yksilöä
- Liittyvät motivaatioon ja tavoitteisiin
- Tietyt arvot kulttuureille yhteisiä

Moraali = Yhteisöjen ja yksilöiden toimintaa ohjaavat säännöt ja käytännöt

Schwartzin arvoteoria

- **Arvojärjestys** ohjaa valintoja ja päätöksiä
- Arvojen mukainen toiminta jaetaan arvojen mukaisiin tekoihin, arvoneutraaleihin tekoihin ja arvojen vastaisiin tekoihin